

Pastorația persoanelor cu adicții în Biserica Ortodox - Conferință internațională Mănăstirea Brâncoveanu Sâmbăta de Sus, 15-17 octombrie, 2012

Patriarhia Română a declarat anul 2012 „an omagial al Tainei Sf. Masul și al îngrijirii bolnavilor” în Biserica Ortodoxă Română. O categorie aparte de persoane bolnave, cu o prevalență îngrijorătoare și o incidență în creștere în societatea noastră, cu o continuă diversificare a formelor patologice, sunt consumatorii de substanțe psihotrope (alcool, nicotină, droguri) și cele care au coportamente dependente/adictive. În urmă cu doi ani, Biserica Ortodoxă Română a inițiat un Program Național Anti-Drog, al cărui scop declarat este „înființarea de centre de consiliere, formarea de profesioniști în adicție și activități de informare în cadrul cursurilor de Pastorală a Institutelor Teologice și în cadrul orelor de religie din școli/licee” (www.ortodoxantidrog.ro). Punerea în practică a acestui program este dificilă și din cauza lipsei unei abordări pastorale specifice, modul tradițional de a privi dependențele ca patimi neacordând suficientă atenție nici specificității acestora, nici aspectelor lor epidemiologice, cu toate că Biserica a fost întotdeauna înțeleasă și ca un „spital” pentru cei ce suferă de pe urma consecințelor, deopotrivă sufletești și trupești, ale păcatelor.

Pe de altă parte, abordărilor seculare (consilierea psihologică, tratamentul medical), bazate pe viziuni materialiste ale constituției omului ignoră tezaurul de înțelepciune al Sfintei Tradiții care văd vindecarea dependențelor ca un proces de despățimire. La rândul ei, cea de-al treilea tip de abordare, anume spiritualitatea „areligioasă” a programelor de tip 12 Pași, inspirate de către mișcarea Alcoolicilor Anonimi, a căror intervenție salutară este tot mai vizibilă în spațiul fostelor țări comuniste est-europene, ridică problema raportului dintre căutarea lui Dumnezeu și viața sacramentală și de cult a comunității bisericești. În acest context, Facultatea de Teologie andreiană din Sibiu, cu binecuvântarea IPS Prof. Dr. Laurențiu Streza, arhiepiscopul Sibiului și Mitropolitul Ardealului, a luat inițiativa organizării între 16 și 17 octombrie, a.c. a unei conferințe conferința internațională dedicate rolului clerului și parohiilor în recuperarea persoanelor care suferă de adicții, având ca parteneri Programul Național Antidrog al Bisericii Ortodoxe Române, Centrul Sf. Nicolae pentru Consiliere și Recuperare a Persoanelor Dependente de Alcool și Alte Droguri, Iași și Programul Sf. Dimitrie Basarabov pentru Educație și Consiliere în Adicții în România, Cluj-Napoca.

Intitulată „Pastorația persoanelor cu adicții în Biserica Ortodoxă”, aceasta avut loc la Academia Culturală a Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus și a reunit aproximativ 60 de persoane, creștini ortodocși din țară și din străinătate, clerici și profesioniști din serviciile de sănătate și sociale, pentru a examina modul în care cele mai bune abordări medicale, psihologice și sociale ale dependenței pot fi integrate cu înțelepciunea revelată privitoare la patimi și la renașterea spirituală. Propunându-și să exploreze experiențe și viziuni profesionale diverse, conferința a cautat să identifice căile de a aplica în practica pastorală curentă și de perspectivă modele teoretice de aborare integratoare, precum modelul bio-psiho-socio-spiritual de tip Minnesota, specific terapiei adicțiilor, și modelul „Suferinței integrale”, specific îngrijirii paliative. Temele principale ale conferinței au avut în vedere dimensiunea bio-spirituală a adicției, dimensiunea psiho-spirituală și dimensiunea socio-spirituală, fiecare fiind dezbătută atât în perspectivă teoretică, cât și practică.

Se cuvine menționat faptul că un alt eveniment semnificativ pentru Programul Național Anti-Drog a precedat conferința internațională. În 15 octombrie, în aceeași locație, a avut loc Simpozionul național „Pentru oameni, mai aproape de Dumnezeu”, organizat de Arhiepiscopia Sibiului în parteneriat cu Agenția Națională Antidrog - Centrul de Prevenire, Evaluare și Consiliere Antidrog Sibiu, cu participarea PS Episcop-vicar Andrei Făgărășanu, a directorului general al ANA, chestor Sorin Oprea, a PC Pr. Nicolae Rusu, consilier social al Arhiepiscopiei Sibiului, Arhim. Ilarion Urs, starețul Mănăstirii Brâncoveanu, PC Pr. conf. dr. Constantin Necula, președinte Crucea Albastră-România, Pr. conf. dr. Jan Nicolae și Pr. lect. dr. Dan Ioan Mihai de la Facultatea de Teologie din Alba Iulia, conf. dr. Sebastian Moldovan de la Facultatea de Teologie din Sibiu, preoți și protopopi din județele Sibiu, Brașov, Alba, Deva și Arad, alături de reprezentanți ai centrelor de prevenire, evaluare și consiliere antidrog Sibiu și Alba ale ANA, medici, psihologi, reprezentanți ai autorităților locale.

La începutul lucrărilor s-a dat citire mesajului IPS Prof. Dr. Laurențiu Streza, în care se spunea, printre altele: „Suntem deplin conștienți că lucrarea noastră specifică, misionar-pastorală și socială

deopotrivă, nu poate aduce rezultate optime, decât dacă este realizată prin colaborare interprofesională, prin solidaritate umană și, mai ales, prin comuniunea tuturor în rugăciunea către Dumnezeu, Izvorul vieții și al sănătății noastre. De aceea, eparhia noastră, prin Sectorul Social, se va strădui să implementeze, să dezvolte programe speciale împotriva abuzului de substanțe, să antreneze un număr cât mai mare de slujitori ai Bisericii la activități specifice de prevenire și adoptarea unui stil de viață sănătos, atât pentru trup, cât și pentru sufletul uman.” Temele întâlnirii au fost „Drogurile, realitatea unui fenomen complex” și „Rolul parteneriatului Biserică-stat”. De asemenea, au fost prezentate proiecte realizate în parteneriat de către Centrul de Prevenire, Evaluare și Consiliere Antidrog Sibiu și Mitropolia Ardealului: „Pentru oameni, mai aproape de Dumnezeu”, „Fără droguri, prin credință”, „Tabere și tineri”. A fost evidențiată necesitatea încheierii unui protocol de colaborare la nivel național între Agenția Națională Antidrog și Patriarhia Română. (pentru alte detalii <http://www.ana.gov.ro/stire77.php>)

Conferința internațională a avut ca invitați speciali câteva personalități reprezentative ale comunității ortodoxe care activează în domenii de interes pentru tematica dependențelor: Pr. Vasileios Thermos - psihiatru, preot în cadrul Mitropoliei Tebei și Levadiei; a studiat la Atena; profesor invitat la Harvard Divinity School, Boston College și Andover Newton Theological School; membru al Comisiei Bisericii Ortodoxe din Grecia pentru Căsătorie și Familie; a publicat studii și volume urmărind relația dintre Teologia Pastorală, Psihiatrie și Psihanaliză; câteva dintre acestea au apărut și în limba română, la editura Sofia: *Sfaturi pentru o creștere sănătoasă a copiilor, Pentru o înțelegere a adolescenței. Primavara înnegurată, Om la orizont!, Despre problemele vieții creștine contemporane.*

Dr. Jane (Carnahan) Hinshaw - psihiatru-șef la Mental Health Clinic at Ann Arbor Veterans Administration Medical Center și instructor clinic de psihiatrie la University of Michigan Health System; domeniul de interes principal privește aspectele psihiatrice ale îngrijirii paliative. Dr. Daniel B. Hinshaw - medic chirurg, chirurgie generală, la Ann Arbor Veterans Administration Medical Center și profesor de chirurgie la University of Michigan Health System, SUA; supra-specializare în medicină paliativă; are ca domeniu de cercetare clinică îngrijirea la sfârșitul vieții și folosirea medicinei complementare în atenuarea durerii. Soții Hinshaw și-au dedicat viața cercetării și aplicării îngrijirii paliative și de hospice în SUA, România, Serbia, Uganda și Etiopia.

Dr. Evgheni Protsenko - neuropsiholog; fondator și director al programului de recuperare „Lumea veche” de lângă Moscova, sub auspiciile instituției de filantropie publică cu același nume; fost membru al conducerii „Coaliției Internaționale împotriva Abuzului de Substanțe și Adicției” (ISAAC); președinte al filialei din Rusia a „Coaliției Internaționale a Orașelor de Refugiu” (ICCR); predă la diferite instituții de învățământ, precum Universitatea de Stat din Moscova, Institutul Ortodox Rus din Moscova, Russian Open Social University. Dr. Radu Andrei - medic primar psihiatru cu supraspecializare în asistența toxicodependențelor, șef de secție „Psihiatrie – Toxicodependențe”, Spitalul Clinic de Psihiatrie „Socola” din Iași; conferențiar universitar la Facultatea de Psihologie și Științe ale Educației, Universitatea „Petre Andrei” din Iași; autor și coautor a numeroase lucrări științifice; redactor-șef la revista „Buletin de Psihiatrie Integrativă”.

Floyd Frantz - licențiat în psihologie, consilier în adicții, misionar în România al Centrului Misionar Creștin Ortodox din SUA (OCMC), fondator și director al programului „Sf. Dimitrie Basarabov pentru Educație și Consiliere în Adicții în România” al Asociației Filantropice Medical-Creștine „Christiana” Cluj, realizat în cadrul parteneriatului dintre Arhiepiscopia Ortodoxă a Vadului, Feleacului și Clujului și OCMC. Pr. Iulian Negru - consilier la Sectorul de Misiune, Statistică și Prognoză Pastorală al Arhiepiscopiei Iașilor; fondator și director al „Centrului Sf. Nicolae pentru Consiliere și Recuperare a Persoanelor Dependente de Alcool și Alte Droguri”, din cadrul Fundației „Solidaritate și Speranță” a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei; coordonatorul Programului Antidrog al Patriarhiei Române; autor, împreună cu Floyd Frantz și Nicoleta Amariei, al ghidului Pastorația persoanelor dependente de alcool, editura Basilica.

Conferința a avut trei sesiuni, cu următoarele prezentări: „Dependența și persoana: o abordare psihologică și teologică” (prelegere inaugurală, Pr. Vasileios Thermos); „Grija pastoral creștin-ortodoxă pentru personae suferind de dependent. O explorare bio-spirituală” (Jane și Daniel Hinshaw), „Mecanisme bio-psiho-comportamentale în adicții (Radu Andrei), “Vindecarea spiritual și recuperarea din adicții” (Floyd Frantz), „Programe de tratament pentru adicții susținute de Biserica Ortodoxă în

România” (Sebastian Moldovan), „Comunitatea terapeutică creștină în tratamentul edicțiilor” (Eugene Protsenko), „Principiile managementului pastoral al persoanelor dependente” (Pr. Iulian Negru). Prezentările au fost intercalate și urmate de dezbateri la care au luat cuvântul, printre alții, Pr. Florin Smarandi, din partea Administrației Naționale a Penitenciarelor, Pr. Ciprian-Ioan Staicu, consilier la Episcopia Harghita-Covasna și inițiator al unui proiect pentru realizarea primei comunități terapeutice ortodoxe susținute de Biserică, Pr. conf. Necula Constantin, vice-președinte al Crucii Albastre-România, psihologii Alexandru Leșcău și Crina Lupea, din partea aceleiași asociații, Pr. Claudiu Melean, din partea asociației „Oastea Domnului”. Conferința s-a încheiat cu o activitate în grupe mici, în care participanții au avut de răspuns la întrebările: „Ce contribuție are viața bisericească la recuperarea persoanelor dependente și co-dependente?”, „Care sunt responsabilitățile preotului și limitele lor conform mandatului primit prin hirotonie în privința problematicii dependenței?” și „Cum se poate organiza în mod practic, la nivel parohial, un program de prevenire și recuperare din adicției?”

În paralel cu întâlnirea de la Mănăstirea Sâmbăta și ca o complinire a lor de ordin teoretic, la Facultatea de Teologie andreiană a avut loc o manifestare de comunicări științifice cu aceeași tematică în cadrul căreia cadre didactice sibiene au prezentat lucrările „Existența creștină între chemarea lui Dumnezeu și plăcerile lumii după Epistola Întâi a Sf. Petru” (Lect. Daniel Mihoc) „Trupul omenesc, capodoperă a Sfintei Treimi” (Pr. conf. Nicolae Moșoiu) „*Apatheia*, dependența duhovnicească de iubirea lui Dumnezeu (Pr. asist. Vasile Bîrzu), „Metafizica adicției” (Lect. Vasile Chira), „Este prezent conceptul de dependență în spiritualitatea Sfântului Ioan Hrisostom?” (Pr. lect. Daniel Buda), „De la dependență la virtute prin ființare și vieșuire în Hristos – o viziune filocalică” (Conf. Ciprian Ioan Streza), „Ascultarea – cale spre nepătimire și spre adevărata libertate din perspectiva Părinților duhovnicești” (Pr. conf. Ioan Mircea Ielciu), „Principii pastorale și de pedagogie catehetică în pastorația persoanelor cu adicții” (Pr. conf. Constantin Necula), „Parohia, mediu de pastorație al persoanelor dependente de alcool” (Pr. prof. Aurel Pavel), „Să rupem tăcere”: Copiii în familiile cu alcoolici” (Asist. Ciprian Iulian Toroczka), „Aspecte psiho-pedagogice ale dependenței de internet” (Lect. Olivia Andrei), „Realitatea virtuală și fenomenul dependenței”(Asist. Corina Grecu). O parte dintre lucrările prezentate la cele două sesiuni sunt în curs de publicare.

Comitetul de organizare mulțumește călduros, și pe această cale, tuturor participanților, în special invitațiilor din străinătate, pentru efortul de a fi prezenți și pentru contribuția deosebită la succesul întâlnirii. De asemenea, suntem deplin îndatorați Prof. Dr. Daniel Hinshaw pentru sprijinul moral enorm și excelente sugestii teoretice și practice, ca și părinților consilieri Iulian Negru, coordonator al Programului Național Antidrog al BOR, și Nicolae Rusu, consilier social al Arhiepiscopiei Sibiului, pentru suportul organizatoric constant și eficient. Mulțumim Părinților arhimandriți dr. Andrew Vujisic și Meletios Webber care, deși au fost nevoiți să renunțe la participare în ultimul moment, au contribuit în scris cu materiale de mare însemnătate (cel al P. Meletios Webber este publicat în acest volum). Mulțumim neobositului coleg asist. dr. Ciprian Toroczka, principalul animator al sesiunii de comunicări științifice care a întregit simpozionul. La urmă, dar nu cel mai puțin important, ne exprimăm toată grațitudinea gazdei, P. Arhim. Ilarion Ursu, starețul Mănăstirii Brâncoveanu de la Sâmbăta de Sus, fără a căruia generozitate desăvârșită acest eveniment nu ar fi avut loc.

Pr. Prof. Dr. Aurel Pavel,
Conf. Dr. Sebastian Moldovan